

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod. maks. kods: 40008020804
Nor. konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

10.04.2018. Nr. 1220163453/A511

Uz TAP VSS-1215

Tieslietu ministrijai

Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrijai

Par noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 10. aprīļa noteikumos nr. 263 "Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi""

Līdz šim brīdim Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) diemžēl nav saņēmusi nekāda veida atbildi uz Tieslietu ministrijai un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai (VARAM) 21.02.2018. nosūtīto vēstuli nr. 1220163453/A265, kā arī nav saņēmusi 22.02.2018. sanāksmes VARAM (kura notika, balstoties uz 12.02.2018. Ministru kabineta komitejas doto uzdevumu) ne protokolu, ne VARAM solīto priekšlikumu par veidu, kā atrisināt ar Zemes pārvaldības likumu Ministru kabinetam noteikto uzdevumu – līdz 2016. gada 31. decembrim izdot noteikumus par kārtību kādā par kārtību, kādā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrē un atjaunina informāciju par jūras piekrastes joslu. Jāpiebilst, ka minēto uzdevumu Saeima uzdeva jau 2014. gada 30. oktobrī, pieņemot Zemes pārvaldības likumu.

Atgādinām, ka Zemes pārvaldības likuma 1. pants nosaka:

“Jūras piekrastes josla – teritorija, kurā ietilpst jūras piekrastes ūdeņi un jūras piekrastes sauszemes daļa.

Jūras piekrastes sauszemes daļa – teritorija starp jūras krasta līniju un vietu, kuru sasniedz jūras augstākās bangas.”

Savukārt Civillikuma 1104. pants kopš tā pieņemšanas pirmskara Latvijā nosaka:

“Jūras piekraste pieder valstij līdz tai vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas.”

Tā kā 2018. gada 12. februāra Ministru kabineta komitejas sēdē tika uzdots vienoties par veicamajiem darbiem jūras un liedaga reģistrēšanai un atjaunināšanai, jo minēto kārtību Saeima uzdeva Ministru kabinetam noteikt jau līdz 2016. gada 31. decembrim, LPS atkārtoti lūdz iekļaut Ministru

kabineta noteikumos mūsu 21.02.2018. vēstulē nr. 1220163453/A265 rosināto. Ņemot vērā 22.02.2018. sanāksmes laikā pārrunāto, mūsu sākotnējos priekšlikumus rosinām precizēt šādā veidā un lūdzam papildināt noteikumu projektu “Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 10. aprīļa noteikumos nr. 263 “Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu *aktualizācijas* noteikumi”” (VSS-1215) ar jaunu sadaļu šādā redakcijā:

"3.² Jūras piekrastes sauszemes daļas un jūras piekrastes ūdeņu kartogrāfiski noteikto robežu noteikšana un atjaunināšana

104.⁸ Jūras piekrastes sauszemes daļa un jūras piekrastes ūdeņi tiek noteikti un atjaunināti kamerāli ne biežāk kā reizi gadā, balstoties uz jaunākajām ortofoto kartēm un piekrastes digitālā reljefa modeļa aerolāzerskenēšanas rezultātiem, digitālajiem reljefa datiem, kurus iegūst un izgatavo Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra, kā arī uz Mūsdienu ģeoloģisko procesu monitoringa datiem atbilstoši Vides monitoringa programmai 2015.–2020. gadam.

104.⁹ Ortofoto kartēs Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra digitāli attēlo jūras krasta līniju atbilstoši ilggadējam vidējam ūdenslīmenim un līniju, kuru ir sasniegušas jūras augstākās bangas, atbilstoši 104.⁸ punktā noteiktajiem pēdējiem pieejamajiem resursiem.

104.¹⁰ Valsts zemes dienests kamerāli, balstoties uz Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras ortofoto kartē attēlotajām jūras krasta un vietas, kuru sasniedz jūras augstākās bangas, līnijām izveido, atjaunina un reģistrē atbilstošas zemes vienības, par īpašnieku reģistrējot Latvijas valsti.

104.¹¹ Gadījumos, ja starp līniju, kuru sasniegušas jūras augstākās bangas, un tuvāko zemes vienību iekšzemes virzienā atrodas zemes gabals, kas atbilst minimālajām zemes vienības platības prasībām, Valsts zemes dienests kamerāli izveido zemes vienību, par īpašnieku reģistrējot Latvijas valsti; gadījumā, ja zemes gabals neatbilst minimālās zemes vienības platības prasībām, to iekļauj jūras piekrastes sauszemes daļas zemes vienībā.

104.¹² Gadījumos, ja jūras augstākās bangas ir noskalojušas sauszemes zemes vienības daļu, vienlaicīgi ar 104.¹⁰ punktā noteikto jūras piekrastes sauszemes daļas un jūras piekrastes ūdeņu aktualizāciju tiek attiecīgi kamerāli atjauninātas šīs zemes vienības robežas.

104.¹³ Kadastra informācijas sistēmā zemes vienībai reģistrē atzīmi par zemes vienības atbilstību:

104.¹³1. jūras piekrastes sauszemes daļai;

104.¹³2. jūras piekrastes ūdeņiem.

104.¹⁴ Kadastra informācijas sistēmā kā jūras piekrastes sauszemes daļas, kas atrodas dabas liegumos, nacionālo parku dabas lieguma vai ainavu aizsardzības zonā, vai robežojas ar to, valdītājs tiek reģistrēta Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, ja Ministru kabinets par valdītāju nav noteicis citu valsts institūciju.

104.¹⁵ Kadastra informācijas sistēmā par jūras piekrastes ūdeņu un jūras piekrastes sauszemes daļas, kas neatrodas kādas valsts institūcijas valdījumā, valdītāju tiek reģistrēta vietējā pašvaldība.”

Civillikuma autori normu izstrādājuši, lai nepieļautu ne liedaga, ne pašas jūras nonākšanu privātā īpašumā. Savukārt Tieslietu ministrijas un Valsts zemes dienesta līdzšinējā rīcība jautājuma risināšanā rada bažas par vēlmi ignorēt likumu, jo kadastra kartē vairāku privātu īpašumu robežās atrodas ne tikai liedags, bet pat arī jūra. Savukārt šā gada 12. februāra Ministru kabineta komitejas sēdē Tieslietu ministrijas pārstāve publiski puda, ka viss Baltijas jūras liedags, kā arī atsevišķos gadījumos daļa jūras ūdeņu vairs neesot valsts īpašumā, kas ir klajā pretrunā ar Civillikuma normu, ka visa jūras piekraste pieder valstij līdz tai vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas.

Zvērināts advokāts Lauris Liepa ir sniedzis LPS šādu juridisko analīzi, turklāt sniedzis to *pro bono*, par to, ka likumā noteiktā jūras piekraste pieder valstij neatkarīgi no dabiskās krasta erozijas:

“[1] Par īpašuma tiesībām uz jūras piekrastes joslu

Civillikuma 1104. panta otrais teikums noteic, ka jūras piekraste pieder valstij līdz tai vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas. No šīs normas izriet imperatīvs noteikums, kas paredz valstij ekskluzīvas īpašuma tiesības uz jūras piekrasti līdz vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas. Savukārt Zemes pārvaldības likuma 15. panta ceturta daļa paredz, ka valsts īpašumā esošo jūras piekrastes joslu aizliegts atsavināt, ieķīlāt vai citādi apgrūtināt ar lietu tiesībām. Atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 1. panta 6. punktam jūras piekrastes josla ir teritorija, kurā ietilpst jūras piekrastes ūdeņi un jūras piekrastes sauszemes daļa, bet tā paša panta 8. punkts noteic, ka jūras piekrastes sauszemes daļa ir teritorija starp jūras krasta līniju un vietu, kuru sasniedz jūras augstākās bangas. Kopsakarā interpretējot Civillikuma 1104. pantu un Zemes pārvaldības likuma 15. panta ceturto daļu, secināms, ka nepastāv tiesisks veids, kādā īpašuma tiesības uz jūras piekrastes sauszemes daļu līdz vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas, varētu nonākt privātpersonas īpašumā.

Kā atzīts tiesību doktrīnā, publiskie ūdeņi ir viens no publiskā valsts īpašuma veidiem.^[1] Civillikuma 1102. pants nosaka, ka pie publiskajiem ūdeņiem pieder jūras piekrastes josla, kā arī Civillikuma I pielikumā uzskaitītie ezeri un upes. Civillikuma I pielikums uzskatāmi un izsmeļoši norāda uz tiem ezeriem un upēm, kas ietilpst publiskajā valsts īpašumā. Savukārt, lai konkretizētu jūras piekrastes joslu, kas pieder valstij, izmantojams Civillikuma 1104. pants.

Civillikuma 1104. pants kā vienīgo parametru, pēc kā būtu iespējams noteikt jūras piekrastes joslas robežas, paredz vietu, kuru sasniedz jūras augstākās bangas. Proti, jūras augstākās bangas ir mainīgs rādītājs, kas pats par sevi noteic valsts īpašuma robežas dabā. Ņemot vērā jūras līmeņa celšanos un krasta eroziju, jūras piekrastes joslas un attiecīgi publiskā valsts īpašuma robežas ir mainīgas. Līdz ar to jūras piekrastes joslas robežas nav nosakāmas, ņemot par pamatu konstantu robežvērtību, jo šāda pieeja neatbilstu dabas faktiskajam stāvoklim.

No iepriekš minētā izriet, ka publiskā valsts īpašuma pieaugums un piekrastes joslas robežas pārbīde ir dabiska procesa rezultāts, un valsts īpašuma tiesības uz vietu, līdz kurai sniedzas jūras

^[1] Grūtups A. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Īpašums (927.-1129.p.). *Mans īpašums, Rīga, 1996. 201.lpp.*

augstākās bangas, rodas uz likuma pamata. Proti, uz šo gadījumu neattiecas Civillikuma regulējums par īpašuma tiesību iegūšanu ar piegūšanu, pieaugumu, ieilgumu vai nodošanu (atsavināšanu).

Civillikuma 1033. panta 1. punkts paredz, ka bez īpašnieka gribas īpašuma tiesības izbeidzas, kad lieta iet bojā. Civillikuma 1033. panta 1. punkts piemērojams arī gadījumos, kad privātpersona zaudē īpašuma tiesības uz to nekustamā īpašuma daļu, kas krasta erozijas rezultātā ir kļuvusi par jūras piekrastes joslu. Šajā gadījumā lieta "iet bojā", jo Civillikuma 929. pants paredz, ka par īpašuma priekšmetu var būt viss tas, kas ar likumu nav noteikti izņemts no vispārējās apgrozības. Proti, lietas, kas ar likumu izņemtas no vispārējās apgrozības, nevar būt par īpašuma priekšmetu. Līdz ar to, iestājoties priekšnoteikumiem, lai lieta tiktu uzskatīta par tādu, kas ir izņemta no vispārējās apgrozības, attiecīgā lieta kā īpašuma priekšmets beidz eksistēt jeb "iet bojā".

Tiesību doktrīnā ir norādīts, ka no vispārējās apgrozības parasti tiek izņemtas lietas, kuras pēc savas būtības nevar kalpot par īpašuma priekšmetu, t.i., tās nevar atsavināt, apgrūtināt utt. "No apgrozības parasti tiek izņemts valsts vai pašvaldību publiskais īpašums, kurš domāts iedzīvotāju vispārējo vajadzību apmierināšanai, – publiskie ūdeņi, autoceļi, ielas u.tml."^[2] Uz to, ka publiskie ūdeņi, tajā skaitā arī jūras piekrastes josla, ir ar likumu izņemti no civiltiesiskās apgrozības, norāda arī Zemes pārvaldības likuma 15. panta ceturtā daļa. Līdz ar to secināms, ka jūras piekraste līdz vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas, ir publiskais valsts īpašums, kas nav atsavināms, uz ko nevar vērst piedziņu, ko nevar iegūt ar ieilgumu vai arī apgrūtināt jebkādas privātās intereses. Jūras piekrastes josla nevar kļūt par privātpašuma priekšmetu, jo tā pēc savas dabas ir paredzēta kopīgai lietošanai.^[3]

No visa iepriekš minētā secināms, ka krasta erozijas rezultātā privātpersona zaudē īpašuma tiesības uz nekustamā īpašuma daļu, pāri kurai sniedzas jūras augstākās bangas, un īpašuma tiesības uz šo nekustamā īpašuma daļu pāriet valstij. Privātpersona zaudē īpašuma tiesības, un valsts tās iegūst uz likuma pamata.

Papildus norādāms, ka privātpersonu šādā gadījumā neaizsargā tiesiskās palāvības princips. Latvijas Republikas Satversmes tiesa (turpmāk – **Satversmes tiesa**) ir norādījusi, ka indivīds atbilstoši tiesiskās palāvības principam var paļauties uz likumīgi izdotas tiesību normas pastāvību un nemainīgumu. Privātpersona var plānot savu nākotni saistībā ar tiesībām, ko tai piešķir tiesību normas. Tiesiskās palāvības principa darbībā nozīme ir arī tam, vai personas paļaušanās uz tiesību normu ir likumīga, pamatota un saprātīgā, kā arī vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs.^[4] Šajā sakarā norādāms, ka Civillikuma 1104. panta redakcija nav grozīta kopš Civillikuma pieņemšanas. Proti, valsts šādā gadījumā neveic aktīvas darbības (piemēram, nepieņem jaunas normas), kuru rezultātā privātpašuma daļa tiktu izņemta no civiltiesiskās apgrozības. Turklāt saprātīgai personai, kurai pieder īpašums, kas robežojas ar jūras piekrastes joslu, būtu jāparedz, ka jūras līmeņa celšanās un krastu erozijas rezultātā tās īpašuma tiesības, balstoties uz Civillikuma normām, var tikt ierobežotas.

Turklāt ir noraidāmi argumenti, ka no Zemes pārvaldības likuma regulējuma izriet privātpersonu tiesības paturēt īpašumā erozijas rezultātā izveidojušos jūras piekrastes joslas daļu. Atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 2. pantam likuma mērķis ir veicināt ilgtspējīgu zemes izmantošanu un aizsardzību. Savukārt likuma 1. panta pirmās daļas 15. punkts nosaka, ka zemes pārvaldība ir zemes politikas īstenošanas pasākumu kopums, kura mērķis ir veicināt ilgtspējīgu zemes izmantošanu un aizsardzību. Tātad likuma mērķim un jēgai pretējs būtu pieņēmums, ka privātpersonām varētu piederēt īpašuma tiesības uz jūras piekrastes joslas daļu, jo jūras piekrastes josla ir paredzēta kopīgai lietošanai. Zemes pārvaldības likums neregulē īpašuma tiesību iegūšanu, zaudēšanu vai pāreju, bet gan zemes politikas īstenošanas pasākumu kopumu.

^[2] Turpat. 13. lpp.

^[3] Turpat. 201. lpp.

^[4] Satversmes tiesas 2002. gada 19. marta spriedums lietā nr. 2001-12-01, 3.2. punkts.

Zemes pārvaldības likuma 13. panta pirmās daļas 5. punkts paredz, ka Ministru kabinets izdod noteikumus par kārtību, kādā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrē un atjaunina informāciju par jūras piekrastes joslu un iekšzemes publiskajiem ūdeņiem. No tā izriet, ka likumdevējs ir pilnvarojis Ministru kabinetu noteikt kārtību, nevis ierobežojumus. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka likumā formulējums “noteikt kārtību” ietver sevī tiesības noteikumus regulēt attiecīgā jautājuma procesuālo aspektu. Termins “kārtība” nozīmē norises īstenošanas veidu vai darbības organizāciju.^[5] Tātad arī Ministru kabinetam nav pilnvarojuma noteikumus vērtēt jūras piekrastes joslas īpašuma tiesību jautājumus un tieši vai netieši paredzēt Civillikuma regulējumam pretējus noteikumus. Tā vietā ir nosakāma kārtība, kādā *inter alia* tiek atjaunināta informācija par jūras piekrastes joslu, tajā skaitā par jūras piekrastes joslas izmaiņām dabā.

[2] Par tiesībām uz kompensāciju

Civillikuma regulējums neparedz personu tiesības uz kompensāciju gadījumos, kad krasta erozijas rezultātā ir mainījusies jūras piekrastes joslas robeža un privātpersona zaudē daļu sava īpašuma. Tāpat Civillikums neparedz, ka šādos gadījumos nekustamā īpašuma daļa būtu atsavināma valsts vai sabiedriskām vajadzībām. Kā jau iepriekš norādīts, valsts iegūst īpašuma tiesības uz jūras piekrastes joslu, balstoties uz likumu, nevis nodošanas (atsavināšanas) ceļā vai citā Civillikumā paredzētajā veidā. Tāpat nav piemērojams Civillikuma 1103. pants, jo valsts negroza publisko ūdeņu sarakstu un neieskaita privātus ūdeņus publiskos.

Balstoties uz to, ka valsts īpašuma tiesības iegūst uz likuma pamata, šādos gadījumos nav piemērojams arī Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likums. Arī Satversmes 92. panta trešais teikums, kas ir tieši un nepastarpināti piemērojams,^[6] uz šādiem gadījumiem neattieksies, jo valsts īpašumtiesības uz jūras piekrastes joslu un privātpersonas īpašuma tiesību izbeigšanās, lietai beidzot eksistēt, nav uzskatāms par nepamatotu tiesību aizskārumu. Turklāt, kā jau iepriekš konstatēts, personas šādos gadījumos nevar atsaukties uz tiesiskās paļāvības principa aizsardzību.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, secināms, ka valstij nav pienākuma atpirkt jūras piekrastes joslas daļu, kas iepriekš bijusi privātpersonas īpašuma tiesību priekšmets, kā arī valstij nav normatīvajos aktos paredzēts pienākums šādos gadījumos izmaksāt privātpersonām kompensācijas vai segt zaudējumus.”

Līdzīgu juridisko analīzi veikusi arī Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedras profesore Ilma Čepāne savā rakstā “Kuģis vai māja – tāds ir jautājums. Daži Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes un tās aizsargjoslas tiesiskie aspekti”, kas publicēts žurnālā *Jurista Vārds* (10. aprīlis 2018 /nr. 15 (1021)):

<http://www.juristavards.lv/doc/272527-kugis-vai-maja-tads-ir-jautajums/>

“Jūras piekraste var piederēt tikai valstij, un likums nepieļauj, ka šī teritorija vai tās daļa nonāktu privātā īpašumā. Piekraste ir paredzēta galvenokārt publiskai (kopīgai) lietošanai.”

“Balstoties uz Civillikuma 1102., 1104. un 1033. pantu, Zemes pārvaldības likuma 15. panta ceturto un septīto daļu, jāuzskata, ka krastu erozijas rezultātā īpašuma tiesības uz kādu daļu no zemes zaudē piekrastes

^[5] Satversmes tiesas 2017. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2016-23-03 17.1.1.punkts.

^[6] Satversmes tiesas 2001. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2001-07-0103 1.punkts.

ārējai robežai tuvākie īpašnieki un šis īpašums uz likuma pamata pāriet valstij.”

Ņemot vērā šos apstākļus, lūdzam nepieļaut iespēju apšaubīt faktu, ka jūra un liedags visā Baltijas jūras piekrastē pieder valstij, un lūdzam to kā valstij piederošu arī atspoguļot Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, izpildot Saeimas 2014. gada 30. oktobrī uzdoto uzdevumu Ministru kabinetam – līdz 2016. gada 31. decembrim pieņemt noteikumus “par kārtību, kādā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrē un aktualizē informāciju par jūras piekrastes joslu”.

Priekšsēdis

Gints Kaminskis

10.04.2018. 13:19

2167

Sanita Šķiltere, padomniece finanšu un ekonomikas jautājumos
67326633, 26313528, sanita.skiltere@lps.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.